

KONUR Á FLÓTTA LEITA SKJÓLS

Síðla árs 2018 var ég á hlaupum í „Einskingsmannslandi“ (No man's land) á grasbalaeyju í fljótinu Naf milli Bangladesh og Mjanmar, meðal Róhingja sem eru þjóðarbrot frá Rakínhéraði í vestur Mjanmar. Fólk í þúsunda tali, meirihluti þó konur og börn, bíður þar eftir að komast inn til Bangladesh til að fá öruggt skjól. Það neyddist til að leggja á flótta frá heimilum sínum í Rakín. Það er steikjandi hiti og ekkert skjól. Grasbalaeyjurnar sem eru mjóar ræmur eru þéttsetnar fólki sem hefur ekkert fyrir stafni nema að bíða.

Ég var kölluð til þar sem ein flóttakvennanna var að fæða. Þegar ég kem að liggur konan undir berum himni við ána í skjóli annarra kvenna sem eru að aðstoða. Það er ótrúlega mikil ró yfir öllu þrátt fyrir mannfjöldann. Barnið er að fæðast og ég hjálpa til. Stúlka kemur í heiminn, grætur strax og ég legg hana í fang móður, svo kemur fylgjan. Allt lítur vel út sem sagt, þetta er „eðlileg fæðing“. Ég reiði fram svokallaðan fæðingarpakka sem ég er með í bakpokanum, set snæri um naflastrenginn og sker með rakvélablaði, þurrka og pakka barni inn í teppi og huga að móður samkvæmt venju en hún horfir stórum augum á undirritaða og hefur örugglega hugsað „hvaðan kom þessi?“ Við brosum hvor til annarrar, ég óska henni til hamingju og ég held hún skilji mig. Það er enginn faðir með og með handapati skilst mér að hún hafi fætt sitt annað barn, amma er með í för. Konan fær sápu og eitt og annað sem ég er með í pokanum, vatn að drekka og ég sé til þess að þau komist á spítala þar sem aðstæður eru alls ekki við hæfi fyrir móður og nýfætt barn.

Auðvitað eru kringumstæður þessarar konu einstakar og nokkuð ljóst að hún sá ekki fyrir að fæða stúlkuna á flótta við þessar aðstæður, þar sem öryggi og hreinlæti er verulega ábótavant. Að öllum líkindum hefur hún aldrei átt kost á meðravernd til að athuga hvort allt væri í lagi. Þetta er ekki í fyrsta skipti sem ég verð vitni að ómurlægum aðstæðum fæðandi kvenna í vinnu minni erlendis en þetta er í fyrsta skipti sem ég aðstoða við fæðingu í „Einskingsmannslandi“ þar sem bæði móðir og barn eru án ríkisfangs. Það er fátt sem bendir til annars en að sú stutta muni búa í flóttamannabúðum í Bangladesh ásamt hundruðum þúsunda annarra flóttamanna við aðstæður sem eru okkur verulega framandi. Skortur er á aðgengi að heilbrigðisþjónustu, húsnæði, vatni, mat, menntun og svo má lengi telja - þá þætti sem við teljum til sjálf-sagðra mannréttinda.

Ég ætla ekki að dvelja við að segja sögur úr mörkinni heldur benda á þá staðreynd að undanfarin ár hefur orðið töluverð breyting hér heima á hópi barnshafandi kvenna sem við ljósmæður sinnum. Samfélag okkar er mun fjölbreyttara en áður með auknum fjölda innflytjenda, þar með töldum umsækjendum um alþjóðlega vernd og flóttamönnum. Átökin í Sírylandi og ófriðurinn í Mið-Austurlöndum hafa orðið til þess að fólk þaðan neyðist til að leita skjóls í Evrópu og hefur það einnig leitað hingað til Íslands. Við sjáum einnig fólk frá öðrum heimsálfum sem leitar verndar hér. Ég hef séð með eigin augum og reynt hvernig átök, flótti og fátækt hefur langvarandi neikvæð áhrif á andlega og líkamlega heilsu fólks, ekki síst barnshafandi kvenna.

Það er áskorun að veita fólki á flótta, í leit að alþjóðlegri vernd, þá þjónustu sem það þarfnast. Ég hef einnig unnið í Sírylandi, Írak og Íran og bý að þeirri reynslu en ég get ekki sett mig fullkomlega í þeirra spor því sjálf hef ég ekki verið í þeirra stöðu. Sögur kvennanna eru eins mismunandi og þær eru margar. Sumar hafa dvalið árum saman í Evrópu við misjafnar aðstæður, jafnvel í flóttamannabúðum og leita enn betra lífs fyrir sig og ófædd börnin. Mismunandi þjóðfélagshópar hafa hefðir og gildi sem við oft þekkjum ekki, staða kvenna er ólík þeirri sem við Íslenskar konur stærum okkur af og tungumálaerfiðleikar koma í veg fyrir viðunandi samskipti og skilning. Jafnvel þótt okkar lög geri ráð fyrir að allir eigi rétt á sömu heilbrigðisþjónustu er líklegt, að mínu viti, að þessar konur fái ekki eins góða þjónustu. Erlendar rannsóknir hafa til dæmis bent á að aðfluttar konur hafi minna að segja um eigin umönnun,

finni fyrir öryggi og upplifi mismunun í umönnun. Þetta gerist jafnvel í löndum þar sem heilbrigðisþjónusta er á heimsmælikvarða.

Samsetning á hópi barnshafandi og fæðandi kvenna sem við ljósmæður sinnum hefur því tekið miklum breytingum á örfáum áratugum og þá á ég ekki eingöngu við þann hóp sem ég fjalla um hér að ofan heldur einnig bæði erlendar og íslenskar konur sem stríða við andlega vanlíðan, fíkn eða alvarlega sjúkdóma á meðgöngu og eftir fæðingu. Nýjar áskoranir í starfi taka á og við þurfum að fræðast um og skilja aðstæður kvennanna þótt þær séu ólíkar því sem við þekkjum fyrir. Þverfagleg samvinna við aðrar starfsstéttir og stofnanir er nauðsynleg til að veita sem besta þjónustu og mæta þörfum þessara kvenna.

Við ljósmæður erum líklega einhver þrautseigasta stétt sögunnar og höfum þurft að finna lausnir á tímum og í aðstæðum þar sem bjargir hafa verið litlar eða engar. Ég er ekki að grobba mig, ég veit við erum allar hörku töffarar. Og í hjarta okkar vitum við að þótt hver móðir og hvert barn séu einstök og engum öðrum lík er okkar verk hvar sem er ætíð það sama; að veita móður og barni eins góða aðstoð og hægt er, á meðgöngu, í fæðingu og sængurlegu, á eins traustan, öruggan og mannlegan hátt og mögulegt er.

Hólmiður Garðarsdóttir

Hólmiður hefur starfað á hamfara- og átakasvæðum á vegum Rauða krossins í yfir 20 ár.